

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sacerdotale Ad consuetudinem S. Romanæ Ecclesiæ
aliarumque ecclesiarum ex Apostolic[a]e bibliothec[a]e ac
Sanctorum Patrum iurium sanctionibus, &
ecclesiasticorum doctorum scriptis ...**

Venetiis, 1579

De oratione dominica & aliis vsque ad factam communionem. c. 35

urn:nbn:de:hbz:466:1-40307

tim extensis et iunctis manibus ante pectus, vel usque ad faciem
elevantis, et intentis oculis ad sacramentum super altare, facit
commemorationem fidelium Defunctorum, de quibus sibi vide-
tur eodem modo, ut dictum est de commemoratione viuorum.
Qua commemoratione facta stans ut prius extensis manibus
prosequitur, **Ipsis domine, et omnibus in Christo** etc. et in fine
ad **Per eundem**, caput inclinat. Cum dicit **Hobis quoque pec-**
catibus vocem aliquantulum eleuat, et dextra manu pectus
sibi percutit, et prosequitur, famulis suis etc. stans ut prius: cum
dicit, **Per Christum Dominum nostrum, per quem hec omnia**
Domine semper bona creas iungit manus ante pectus, dein-
de manu dextra ter signans communiter super hostiam et cali-
cem dicit **Sanctificas, uiuificas, benedixis, et prestas nobis,**
postea discooperit manu dextra calicem, et genuflexus reueren-
tiam facit sacramento, tum se erigit et reuerenter accipit hostiam
inter pollicem et indicem dextre manus, et cum ea super calicem,
quem manu sinistra tenet circa nodum infra cuppam, signat
terra labio ad labium, dicens **Per ipsum, et cum ipso, et in ipso.**
Et cum hostia bis inter se et calicem a labio calicis incipiens
signat dicens est **tibi Deo patri omnipotenti, in unitate Spi-**
ritus sancti omnis honor et gloria. Deinde tenens manu dex-
tra hostiam super calicem, sinistra calicem, eleuat eam aliqua-
tulum simul cum calice dicens: **Omnis honor et gloria,** et sta-
tum utrumque deponens hostiam collocat super corporali, et
digitos si fragmentum aliquod illis adhaereat, extergit in cali-
ce (quod semper si opus sit faciat cum hostiam sacram tetigit.)
ac pollices et indices ut prius iungens, calices palla cooperit,
et genuflexus usque ad terram sacramentum veneratur. In missa
solemni cum celebrans dicit **Per quem hec omnia** etc. Diaconus
facta sacramento genuflexione accedit ad dextram cele-
brantis, et quando opus est discooperit calicem, et cum celebra-
te adorat: similiter cooperit, et iterum genuflectit. Postea vadit
repro post celebrantem, ubi stat dum dicitur oratio Dñica.

De Orone Dñica, et aliis usque ad factam Adionem. Cap. 17.
Celebrans cooperito ad oratoq; calice erigit se, et more solito
manibus extensis hinc inde sup altare positus, dicit intelligi
dili voce. **Per oia scia scloz** etc. Cum dicit **Orum** iungit man⁹ ca-
put sa-

Ritus celebrandi

put sacramento inclinens. Cum incipit, **Pater noster** extendit manus & stans oculis ad sacramentum intentis prosequitur vsque ad finem. Responso a ministro, **Sed libera nos a malo** & a celebrante, **Amen** manu dextra, pollice & indice non disiectis, patenam accipit inter indicem & medium digitos, quam tenens super altare erectam dicit secrete, **Libera nos quesumus** &c. In missa solenni cum in oratione Dominica dicitur, & **dimite nobis debita nostra** Diaconus retro post celebrantem facta altari genuflexione vadit ad dextram celebrantis, & subdiaconus circa finem orationis Dominice, reuertitur ad altare, & offert patenam Diacono, qui eam discooperit, & dat celebranti osculans eius manum discooperitque & cooperit calicem quando opus est simul cum celebrante genuflectens. Antequam celebrans dicat **Da propitius pacem in diebus nostris**, eleuat manu dextra patenam de altari, & seipsum cum ea signat a fronte ad pectus, & dicens **Da propitius pacem in diebus nostris** patenam ipsam osculatur & prosequens, **ut ope misericordie tue** &c. submittit patenam hostie, quam indice sinistro accommodat super patenam, discooperit calicem, & genuflexus in terra sacramentum adorat, tum se erigens accipit hostiam inter pollicem & indicem dextre manus, & cum illis, ac pollice & indice sinistre manus eam super calicem tenens reuerenter frangit per medium dicens, **Per eundem dominum nostrum Iesum Christum filium tuum**, mediam partem quam inter pollicem, & indicem dextre manus tenet, ponit super patenam: de alia media quam sinistra manu tenet frangit cum pollice & indice dextre manus partem maiorem quam sinistra tenet adiungit medie super patenam positam interim dicens, **in unitate Spiritus Sancti Deus**. Et partem maiorem quam in dextra manu retinuit, tenens super calicem, quem sinistra per modum infra cuppam retinet, & intelligibili voce dicit, **Per omnia secula seculorum** &c. Amen & cum ipsa particula signans ter a labio ad labium calicis dicit, **Pat Domini sit semper vobiscum**. Responso per ministros. **Et cum spiritu tuo** partem maiorem quam dextra manu tenet, ponit in sanguinem dicens secrete, **Hec commistio & consecratio corporis** &c. Deinde pol-

de pollices & indices super calicem aliquantulum tergit & iungit, calicem palla cooperit & genuflexus sacramentum adorat, surgit, & stans iunctis manibus ante pectus, capite inclinato versus sacramentum, dicit intelligibili voce, **Agnus dei qui tollis peccata mundi,** & dextra percutiens sibi pectus dicit **misere-re nobis,** quod & tertio facit, cui dicit **dona nobis pacem.** Tunc manibus iunctis super altare positis, capite inclinato oculisque ad sacramentum intentis dicit secreto. **Domine Jesu Chreste.** **Qua oratione finita,** si est daturus pacem, osculatur altare in medio, & ei statim instrumentum pacis porrigatur a ministro iuxta ipsam ad dextram, hoc est in cornu epistolę genuflexo & dicit. **Par tecum.** Si non adsit qui pacem recipiat a celebrante, par non datur, etiam si illius datio missę cõueniat: nec osculatur altare, sed dicta premissa oratione statim subiungit alias orationes ut in Ordinario. Si vero celebret pro defunctis, nõ percutit pectus ad **Agnus Dei,** quod dicit, **dona eis requiem,** nec dicit primam orationem **Domine Jesu Chreste qui dixisti Aposto-lis tuis** &c. non dat pacem, sed dicit alias sequentes Orationes, **Domine Jesu Chreste fili Dei vivi** & **Preceptio corporis tui.** Quibus Orationibus dictis, genuflectens sacramentum adorat, & se erigens dicit secreto, **panem celestem accipiam.** Quo dicto dextra manu accipit de patena reuerenter ambas partes hostię & collocat inter pollicem & indicem sinistrę manus, quibus patenam inter eundem indicem & medium digitos supponit, & eadem manu sinistra tenens partes huiusmodi super patenam dextera tribus vicibus percutit pectus suum, interim etiã tribus vicibus dicens voce aliquantulum eleuata. **Domine nõ sum dignus** & secreto prosequitur, **vt intres** &c. Quibus tertio dictis ex sinistra accipit ambas partes predictas hostię inter pollicem & indicem dextrę manus, & cum illa supra patenam signat seipsum signo crucis, dicens **Corpus Domini nostri Je-su Chresti custodiat animam meam in vitam eternam.** Amen. Deinde reuerenter easdem ambas partes sumit, quibus sumptis deponit patenam super corporale, & erigens se iunctis indielibus & pollicibus ambas quoque manus ante faciem iungit, & aliquantulum quiescit in meditatione sanctissimi Sacramenti. Deinde depositis manibus dicit secreto, **Quid retribuam**

Ritus celebrandi

38
buam domino pro omnibus que retribuit mihi. & discooperto calice accipit patenam, & eam diligenter cum pollice & indice dextre manus super calicem extergit, & ipsos digitos ne quod fragmentorum in eis remaneat. Si vero adsint hostie consecrate super corporale posite pro alio tempore conservande, facta prius genuflexione reponit eas in vas ad hoc ordinatum, & diligenter advertat, ne aliquod fragmentum, quantumcunque minimum, remaneat super corporale, quod si fuerit, accurrate reponit in calicem, post extersionem patene iunctis pollicibus, & indicibus iterum genuflexit Sacramento, surgit, & calicem dextra manu infra nodum cuppe accipit dicens **Calicem salutaris,** &c. & signans se signo Crucis cum calice dicit **Sanguis Domini nostri** &c. & manu sinistra supponens patenam calici, stans reverenter sumit totum sanguinem cum particula in calice posita. Quibus sumptis dicit secrete, **Quod ore sumpsimus** &c. postea super altare porrigit calicem ministro, ad cornu Epistolae, quo vinum fundente, se purificat, deinde abluit pollices & indices super calicem, quos abstergit purificatorio interum dicens **Corpus tuum domine quod sumpsimus** &c. ablationem sumit & extergit deinde os & calicem purificatorio, quo facto purificatorius extendit super calicem, & de super patenam, ac super patenam parvam pallam, & cooperit veloplicat corporale & reponit in bursum, quam ponit super calicem, & collocat super altare ut prius.

¶ Si qui sunt communicandi in missa, eos communicet antequam fiat purificationem, & antequam digitos abluat. Quibus communicatis dicit, **Quod ore sumpsimus domine** &c. & deinde se & eos qui communicarunt purificans dicit, **Corpus tuum domine quod sumpsimus,** & alta facit ut supra. In missa solenni diaconus stans retro post celebrantem, cum in oratione Dominica dicitur, **Et mitte nobis debita nostra** facta ibidem genuflexione altari vadit ad dextram celebrantis, & patenam purificatorio abstergens dat celebranti illius manum osculando, & quando opus est, discooperit, & cooperit, & cum celebrante adoratur calicem. Cum dicitur, **Pax domini** &c. subdiaconus retro post celebrantem facta altari genuflexione, vadit ad sinistram celebrantis, & simul decum, **Agnus Dei.** Deinde facta ibidem Sacramento genuflexione redit post celebrantem. Diaconus vero a dextris

ro a dextris genuflexus expectat pacem, et cum celebrans oscu-
latur altare, ipse se erigens simul osculatur altare, et a celebran-
te completus accipit pacem, respondens ei, **Et cum spiritu tuo.**
Postea iterum sacramento in altari adorato, vertit se ad sub-
diaconum retro post celebrantem, qui similiter a Diacono ac-
cepta pace, facta prius altari genuflexione, comitat^r acolytho
vadit ad Thorum, et dat similiter pacem primo cuiusque ordi-
nis, dignioribus prius, deinde minus dignis, et reuersus ad Al-
tare dat pacem acolytho qui ipsum comitauerat, qui et alijs aco-
lythis circa Altare dat pacem, deinde vadit ad dextram cele-
brantis, et quando opus est discooperit calicem, accipit ampul-
lam vini, et infundit quando celebrans vult purificare.

De Cōione, et Orationibus post cōionem dicendis. Cap. 36.

Quebrante purificato, dum calicē collocat in altari, liber
Missalis deferitur per ministrum ad cornu Epistolę, et col-
locatur vt in Introitu. In missa solenni Diaconus deferit librū
Missalis ad cornu Epistolę, postea vadit retro post celebrantē
Subdiaconus vero vadit ad cornu Euangelij, vbi calicem mū-
dat, aptat cum purificatorio, plicat corporalia, reponit in bur-
sam, et illam ponit super calicem coopertum velo, quem collo-
cat in altari vel super credentia vt prius, postea redit ad locū
suum retro post Diaconum. His expeditis celebrans stans le-
git Antifonam que dicitur **Communio**, qua lecta iunctis ma-
nibus ante pectus vadit ad medium altaris, et eo osculato, ver-
tit se ad populum, et dicit **Dominus vobiscum**, redit ad librum
dicit orationes. **Post communionem** eisdem modo numero, et
ordine vt supra dicte sunt Collectę. Quibus dictis iungens ma-
nis ante pectus reuertit ad mediū altaris, et eo osculato ver-
tit se ad populum, et dicit vt supra, **Dominus vobiscum**. Quo di-
cto stans iunctis manibus ante pectus versus populum dicit,
si dicendum est, **Re missa est**. Quo dicto per eandem viam re-
uertitur ad altare. Si vero non sit dicendum, dicit **Dominus**
vobiscum reuertitur eodem modo per eandem viam ad me-
diū altaris, vbi stans versus ad illud iunctis ante pectus ma-
nibus dicit **Benedicamus domino**. In missis autē defuncto-
rum eodem modo stans dicit **Requiescat in pace**. In missa so-
leni hec omnia eodem modo stans dicit diaconus, et cum di-
cit